

İçten Olgu Bafalı¹, Hamide Zengin², Nursan Çınar³

DOI: 10.17942/sted.495152

Geliş/Received : 11.12.2018
Kabul/Accepted : 14.04.2019

Öz

Amaç: Bu çalışma; evlilik öncesi çiftlerin anne sütü ile ilgili algılarını belirlemek amacı ile gerçekleştirilmiştir.

Yöntem: Araştırma kesitsel tipte gerçekleştirildi. Araştırma verileri çiftlerin sosyo-demografik verilerini içeren soru formu ile "Erişkinlerin Anne Sütü ile İlgili Algı Ölçeği" kullanılarak toplandı. "Erişkinlerin Anne Sütü ile İlgili Algı Ölçeği" için güvenilirlik analizi uygulandı. Analizlerde Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ve bağımsız gruplarda t testlerinden yararlanıldı.

Bulgular: Araştırmaya katılan 83 çiftin (n:166) yaş ortalaması $25,9 \pm 5,5$ 'dir. Katılımcılardan %34,3'ünün (n: 57) anne sütü ile ilgili daha önce bilgi aldığı belirlendi. Daha önce anne sütü ve emzirme ile bilgi alanlar ile almayanlar arasında ölçek toplam puan ortalamalarına göre anlamlı bir farklılık görüldü (p: 0,014; p<0,05). "Erişkinlerin Anne Sütü ile İlgili Algı Ölçeği" Cronbach alfa değeri: 0,912, ölçeğin toplam puanı: $125,5 \pm 15,7$ olarak bulundu.

Sonuç: Daha önce anne sütü ve emzirme ile bilgi alanlar ile almayanlar arasında ölçek toplam puan ortalamalarına göre anlamlı bir farklılık bulunmuş olup; ölçek puan ortalaması anne sütü ile ilgili bilgi alanların, almayanlara göre daha yüksek bulunmuştur.

Anahtar sözcükler: Anne sütü, Emzirme, Evlilik öncesi, Danışmanlık

Abstract

Objective: This study was carried out to assess premarital couples' perception of breast milk.

Method: This was a cross-sectional study. The data of the research were collected through a questionnaire containing information on socio-demographic characteristics of the couples and "Breast Milk Perception Scale for Adults". Reliability analysis was performed for the "Breast Milk Perception Scale for Adults". One Way Analysis of Variance (ANOVA) for analysis and t-tests for independent samples were used.

Findings: The average age of 83 couples (n:166) who participated in the research was $25,9 \pm 5.5$. It was seen that 34,3 % of the participants (n:57) have previously been informed about breast milk. A statistically significant difference was found between previously informed and non-informed couples about breast milk and breastfeeding in terms of average scores on the scale (p: 0,014; p<0,05) Cronbach's Alpha value for "Breast Milk Perception Scale for Adults" was 0,912 and total score on the scale was $125,5 \pm 15,7$.

Conclusion: A statistically significant difference was detected between previously informed and non-informed couples about breast milk and breastfeeding in terms of average scores on the scale. Total average scale scores of the participants who have previously been informed about the breast milk were higher than those of the non-informed ones.

Key words: Breast milk, Breast feeding, Premarital, Counselling

1 Op. Dr.; Suluova Devlet Hastanesi, Kadın Sağlığı ve Doğum Kliniği, Amasya. (Orcid No: 0000-0003-4133-2477)

2 Dr.; Bozüyük Devlet Hastanesi, Bilecik (Orcid No: 0000-0002-2389-6466)

3 Prof. Dr.; Sakarya Ü. Sağlık Bilimleri Fak. Çocuk Sağlığı ve Hast. Hemşireliği AD., Sakarya. (Orcid No: 0000-0003-3151-9975)

Giriş

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ); bebeklerin ilk altı ay yalnızca anne sütü ile beslenmesini ve bunu izleyen dönemde tamamlayıcı besinlerle birlikte iki yaş ve ötesine kadar anne sütünün devamını önermektedir (1).

Türkiye’de emzirme yaygın bir uygulama olmasına karşın yalnızca anne sütüyle beslenme önerildiği gibi yaygın olarak uygulanmamaktadır. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA)-2013’te bebeklerin % 12’si altıncı aydan önce ek gıda alırken, bu oran TNSA-2008’de %8 olup; 2013 yılında ek gıdalara daha erken geçildiği görülmüştür (2). Yenidoğanın, anne sütü ile beslenmesi en temel hakkıdır. Anne sütü yalnızca anne ve bebek için yararlı değil; aile, çevre, toplum ve ülke ekonomisi için de sayısız fayda sağlamaktadır. Bu nedenle sağlıklı bir emzirme sürecinin başlatılması ve sürdürülmesinde annenin; eş, arkadaş, aile büyükleri, akraba ve sağlık profesyonelleri tarafından desteklenmesi ve toplumun anne sütünün üstünlükleri ve faydaları konusunda farkındalığının artırılması önemlidir (3).

Türkiye’de yalnızca anne sütü ile besleme alışkanlığı istenilen düzeyde değildir. İlk altı ayda yaklaşık her beş çocuktan ikisi yalnızca anne sütü ile beslenmektedir. Yakın dönemde emzirmenin yaygınlaştırılması konusunda uygulanan politikalar başarılı bir biçimde sürdürülmektedir (4) ancak bu desteğin yalnızca gebelik sürecinde ya da doğum sonrasında başlanılmamalı, evlilik öncesi dönemlerde başlanması gerekmektedir. Dyson ve ark. (5) tarafından yapılan çalışmada, anne sütü ve emzirme eğitimlerinin antenatal dönemde başlaması ve erken postnatal dönemde devam etmesi gerektiğini saptamıştır. Arora ve arkadaşlarının emzirmeyi etkileyen faktörleri araştırdığı çalışmasında, anne sütü ve emzirme eğitiminin hem anne hem babaya verilmesinin önemi üzerinde durulmuştur (6).

Türkiye’de evlilik öncesi danışmanlık hizmetlerinin amacı; sağlıklı aile yapısı, üreme sağlığı, gebeliği önleyici yöntemler, günümüzde artan bulaşıcı hastalıklar, akraba evliliği, genetik geçişli hastalıklar ve kalıtsal kan hastalıklarıyla ilgili danışmanlık hizmeti verilmesi, kişilerin olası riskler, sonuçları ve korunma yolları konularında

bilinçlendirilmesi, gebelik isteği ile başvuran çiftlere de gebelik öncesi danışmanlık verilmesi ve gerekirse tıbbi yaklaşım önerilecek durumların tespit edilmesidir (7). Yapılan bir çalışmada evlilik öncesi danışmanlık; boşanmanın, evlilik başarısızlıklarının ve istenmeyen gebeliklerin önlenmesini, çiftlerin cinsel ve psikolojik bozuklukları gibi sorunları varsa farkındalık kazandırılmasını ve uzmana yönlendirmeyi kapsayan bir program olarak gösterilmiştir (21).

Ancak evlilik öncesi çiftlerin danışmanlık hizmetlerinde anne sütü ve emzirmeye ilişkin danışmanlık yer almamaktadır. Bu eksiklikten yola çıkarak bu çalışma; evlilik öncesi çiftlerin anne sütü ile ilgili algılarını belirlemek, yalnızca anne adaylarının değil baba adaylarının da anne sütü ve emzirme ile ilgili eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi, anne sütü ve emzirme hakkında daha bilinçli olmasına katkı sağlamak amacı ile gerçekleştirilmiştir.

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Amacı ve Tipi

Araştırma, evlilik öncesi çiftlerin anne sütü ile ilgili algılarını ve etkileyen faktörleri belirlemek amacı ile kesitsel tipte gerçekleştirildi.

Araştırma İzni

Araştırmanın etik onayı Sakarya Üniversitesi Tıp Fakültesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulundan alındı (Tarih ve Sayı: 29/12/2017-E.20003). Araştırmaya katılımda gönüllülük esas alındı. Araştırmaya katılmayı kabul eden çiftlere görüşme öncesi araştırmanın amacı, görüşme için harcayacağı zaman ve yapması gerekenler konusunda açıklama yapıldı ve onamları alındı.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman

Araştırma, Amasya ilinin Suluova ilçesinde evlilik öncesi danışmanlık hizmeti almaya gelen çiftler ile Aralık 2017-Ekim 2018 tarihleri arasında yapıldı.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Aralık 2017-Ekim 2018 tarihleri arasında Amasya ilinin Suluova ilçesinde evlilik öncesi danışmanlık hizmeti almaya gelen 100 çift (N: 200) oluşturdu. Örneklemi ise araştırmanın yapıldığı tarihlerde 17 yaş ve üzerinde olan (17 yaşında aile onayı ile resmi nikah kıyılabilir olması nedeniyle “17 yaş”

araştırmaya dahil edilmiştir), araştırmaya katılmaya gönüllü, tercihen ilk evlilikleri ya da daha önce evlilik öyküsü olsa da çocuğu olmayan çiftler (83 çift, n:166) oluşturdu.

Araştırma ölçütlerine uygun çiftlere soru formunu doldurduktan sonra araştırmacı tarafından anne sütü ve emzirme ile ilgili eğitim ve broşür verildi.

Veri Toplama Araçları

1. Çiftlerin Tanıtıcı Özelliklerini İçeren Soru Formu

Soru formu 12 sorudan oluştu. İlk yedi soru demografik özellikleri (yaş, cinsiyet, eğitim durumu, çalışma durumu, gelir düzeyi, sosyal güvencesi, eşi ile akrabalık öyküsü) içerdi. Diğer beş soru da emzirme ve anne sütü alımı ile ilgili idi.

2. Erişkinlerin Anne Sütü ile İlgili Algı Ölçeği

Otuz olumlu madde ve tek boyuttan oluşan 5'li Likert tipi ölçekte her bir madde 1'den 5'e kadar puanlanmakta olup puanlar yanıtlarına göre değişmektedir.

Maddelerde Puanlama:

Kesinlikle katılıyorum 5

Katılıyorum 4

Orta düzeyde katılıyorum 3

Katılmıyorum 2

Kesinlikle katılmıyorum 1 şeklindedir.

Ölçekten alınabilecek minimum puan 30, maksimum puan 150'dir. Puanın yüksek olması erişkinlerin anne sütü ile ilgili algının iyi olduğunu gösterir. Ölçeğin orijinal çalışmasında Cronbach alfa değeri: 0,93 olarak bulunmuştur. Ölçek okuma yazma bilen bireyler tarafından kolaylıkla doldurulabilir formdadır. Uygulama süresi ortalama 10-15 dakikadır (3).

Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmada elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktararak IBM SPSS (Statistical Package for Social Sciences for Windows) 22 İstatistik programı aracılığıyla değerlendirildi. Veriler değerlendirilirken kategorik değişkenler için frekans dağılımlarından yararlanıldı. Analizlere başlamadan önce "Erişkinlerin Anne Sütü ile İlgili Algı Ölçeği" için güvenilirlik analizi uygulandı. Araştırmaya katılan çiftlerin ölçek puanlarını hesaplamada ilgili maddelerin ortalaması alınarak

puanlar elde edildi. Ölçek puanlarına Kolmogorov Smirnov normallik testi uygulandı. Test sonucunda tüm puanların normallik varsayımını sağlaması ($p>0,05$) nedeniyle yapılan karşılaştırmalarda parametrik testler kullanıldı. İki bağımsız grup arasında puanlara göre farklılık olup olmadığı bağımsız gruplarda t testi ile incelendi. İki den fazla bağımsız grup arasında puanlara göre farklılık olup olmadığı Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile incelenmiş olup hangi gruplar arasında farklılık olduğuna ise Tukey Testi ile bakıldı. Sayısal iki değişken arasında nedensel olmayan ilişki derecesinin belirlenmesi için Pearson Korelasyon katsayısından yararlanıldı.

Bulgular

Araştırmaya katılan 83 çiftin (n:166) yaş ortalaması $25,9\pm 5,5$ (min: 17, maks: 49), %43,4'ünün lise mezunu olduğu (n:72), %65,1'inin çalıştığı, %82,5'inin sosyal güvencesinin olduğu, %63,3'ü gelir-gider düzeyini orta düzeyde bulduğu, %7,8'inin akraba olduğu görülmektedir (Tablo 1).

Tablo 1. Katılımcıların tanıtıcı özelliklerinin dağılımı

Tanıtıcı özellikler	N	%
Cinsiyet		
Kadın	83	50,0
Erkek	83	50,0
Eğitim durumu		
İlköğretim	35	21,1
Lise	72	43,4
Ön Lisans/Lisans	54	32,5
Lisansüstü	5	3,0
Çalışma durumu		
Evet	108	65,1
Hayır	58	34,9
Sosyal güvence		
Var	137	82,5
Yok	29	17,5
Gelir gider düzeyi		
İyi	47	28,3
Kötü	14	8,4
Orta	105	63,3
Akrabalık durumu		
Evet	13	7,8
Hayır	153	92,2
Yaş	Min: 17, Maks: 49; Ortalama: $25,9\pm 5,5$	
Toplam	166	100,0

Katılımcıların %19,9'unun (n:33) 9-12 ay arasında anne sütü ile beslendiği, %22,3'nün (n:37) ne kadar süre anne sütü ile beslendiğini bilmediği bulundu. Katılımcılardan "bebekler ne sıklıkta emzirilmeli" sorusuna %52,4'si 2 saatte bir (n: 87), %29,5'i (n:49) bebek her istediğinde emzirilmelidir yanıtını vermiştir. Katılımcılardan "bebeklere ek gıda ne zaman başlanmalı"

sorusuna %58,5'i (n: 97) 6 aylık iken başlanmalıdır yanıtı vermiştir. Katılımcılardan %34,3'ünün (n: 57) anne sütü ile ilgili daha önce bilgi aldığı, %65,7'sinin (n: 109) herhangi bilgi almadığı saptandı. Bilgi alanların %13,3'ü sağlık çalışanlarından, %12,6'sı radyo, televizyon, internetten, %11,4'ü ailesinden anne sütü ile ilgili bilgi aldığı belirlendi (Tablo 2).

Tablo 2. Katılımcıların anne sütü ile beslenme süresi, anne sütü ile ilgili bilgi alma ve bebeklerin beslenme biçimlerine ilişkin bilgileri

Tanıttıcı Özellikler	n	%
Katılımcıların anne sütü ile beslenme süreleri		
1 gün-4 ay	25	15,1
5-8 ay	28	16,9
9-12 ay	33	19,9
13-15 ay	10	6,0
16-18 ay	13	7,8
19-23 ay	9	5,4
24 ay ve üzeri	10	6,0
Bilmiyorum	37	22,3
Hiç anne sütü almamışım	1	0,6
Toplam	166	100,0
Anne sütü ile ilgili bilgi alma durumu	n	%
Evet	57	34,3
Hayır	109	65,7
Anne sütü ile ilgili bilgi alma kaynakları*	n	%
Sağlık çalışanı (doktor, hemşire, ebe)	22	31,8
Radyo, TV, internet	21	30,4
Arkadaşlarımdan	3	4,3
Ailemden	19	27,5
Okul	4	5,7
Bebekler ne sıklıkta emzirilmeli	n	%
Bebek uyandığında	7	4,2
2 saatte bir	87	52,4
Bebek her istediğinde	49	29,5
Fikrim Yok	23	13,9
Toplam	166	100,0
Bebeklere ek gıda ne zaman başlanmalı	n	%
0-2 ay	1	0,6
3-5 ay	2	1,2
6 ay	97	58,5
7-8 ay	15	9,0
9-10 ay	10	6,0
11-12. ay	15	9,0
Fikrim yok	26	15,7
Toplam	166	100,0

† *Bu soruda birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

“Erişkinlerin Anne Sütü ile Algıları Ölçeği” için yapılan güvenirlik analizi sonucunda 30 maddelik ölçek için Cronbach’s Alpha değeri: 0,912; ölçek toplam puanı $125,5 \pm 15,7$ olarak bulunmuştur.

Tablo 3 incelendiğinde; uygulanan bağımsız gruplarda t testi sonucunda, katılımcıların cinsiyetleri, çalışma durumu, sosyal güvencesin olup olmaması, akrabalık durumu ve bebeklere ek gıdaya başlama zamanını bilip bilmemeleri arasında ölçek puan ortalamalarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık

görülmemiştir ($p > 0,05$). Ancak daha önce anne sütü ve emzirme ile bilgi alanlar ile almayanlar arasında ölçek toplam puan ortalamalarına göre anlamlı bir farklılık bulunmuş olup ($p: 0,014$); ölçek puan ortalaması anne sütü ile ilgili bilgi alanların almayanlara göre daha yüksek bulunmuştur.

Uygulanan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda; katılımcıların eğitim durumu, gelir gider düzeyi, anne sütü alma süreleri, bebekler ne sıklıkta anne sütü almalı soruları ile ölçek puan

Tablo 3. Katılımcıların tanıtıcı özellikleri ile ‘erişkinlerin anne sütü ile ilgili algı ölçeği’ puanı arasındaki ilişki

Tanıtıcı özellikler		Erişkinlerin anne sütü ile ilgili algı ölçeği				
		n	Ort.	SS	t	p
Cinsiyet	Kadın	83	125,0	16,6	0,419	0,676
	Erkek	83	126,0	14,8		
Çalışma durumu	Evet	108	125,8	14,7	0,334	0,739
	Hayır	58	124,9	17,4		
Sosyal güvence	Var	137	124,8	15,1	1,042	0,299
	Yok	29	128,2	18,3		
Akrabalık durumu	Evet	13	125,3	14,4	0,043	0,966
	Hayır	153	125,5	15,8		
Anne sütü ile ilgili bilgi alma durumu	Evet	57	129,6	17,5	2,488	0,014†
	Hayır	109	123,3	14,38		
Bebeklere ek gıdaya başlama zamanı	Biliyor	97	127,0	14,7	1,528	0,128
	Bilmiyor	69	123,3	16,9		
Tanıtıcı özellikler		n	Ort.	SS	F	p
Eğitim durumu	İlköğretim	35	4,2	0,7	0,588	0,624
	Lise	72	4,1	0,5		
	Ön Lisans/Lisans	54	4,3	0,6		
	Lisansüstü	5	4,2	0,3		
Gelir gider düzeyi	İyi	47	4,2	0,5	0,533	0,588
	Kötü	14	4,3	0,5		
	Orta	105	4,2	0,6		
Anne sütü alma süreleri	6 aydan az	54	4,1	0,6	2,495	0,086
	6 aydan fazla	75	4,3	0,4		
	Bilmiyor	37	4,1	0,7		
Bebekler ne sıklıkta anne sütü almalı	Bebek uyandığında	7	4,1	0,6	1,929	0,108
	2 saatte bir	87	4,2	0,4		
	Bebek her istediğinde	49	3,9	0,6		
	Bilim yok	23	4,0	0,6		

† $p < 0,05$

ortalamalarına arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0,05$) (Tablo 3).

Tartışma

Evlilik öncesi danışmanlık hizmeti almaya gelen çiftlerin sosyo-demografik özellikleri incelendiğinde; araştırmaya katılan 83 çiftin cinsiyet olarak eşit düzeyde çalışmaya katıldığı (%50,0) (Tablo 1), yaş ortalamasının $25,9\pm 5,5$ (min: 17, Maks: 49) olduğu, gelir durumu açısından değerlendirildiğinde çoğunluğun gelirinin orta düzeyde olduğu (%63,3), araştırmaya katılan çiftlerin çoğunluğunun (%43,4) lise mezunu olduğu ve %7,8'inin akraba olduğu bulunmuştur (Tablo 1).

Literatür incelendiğinde Hindistan'da yapılan bir çalışmada evlilik öncesi danışmanlık süreci; tıbbi muayene ve laboratuvar (demir eksikliği anemisi, HIV, hepatit B, hepatit C ve trikomonas gibi bulaşıcı hastalıklar) taraması, evlilik sonrası ortaya çıkan balayı sistiti gibi tıbbi durumlar, talasemi, hemoglobinopatiler gibi genetik bozukluklar, aile planlaması ve sağlıklı gebelik süreci danışmanlığını içerdiği (19), İran'da yapılan bir çalışmada; evlilikte cinsel yaşam, eşlerin hakları ve iletişim üzerinde daha çok durulduğu (20), başka çalışmalarda da; üreme sağlığı (22), iletişim becerileri, stresle başa çıkma becerileri (23), evlenmeden önce cinsel ilişkilerin önlenmesi, hamilelik ve üreme sağlığı, gebelik eğitimi, yüksek riskli hamilelik yönetimi, genetik ve doğuştan hastalıklar eğitimi (25), evlilik öncesi testlerin önemi, kontraseptif yöntemler, üreme sağlığı (26), kişilerarası ilişkiler ve kadın ve erkeklerde sık görülen kanserler (27, 28), genetik hastalıklar, istenmeyen gebelikler ve sonuçlarını önleme programı (28) gibi konuları içermektedir. Ancak, evlilik öncesi danışmanlık hizmeti almaya gelen çiftlerin anne sütü ile algılarını içeren çalışmaya rastlanmamıştır.

Bu çalışmada; katılımcıların cinsiyeti, çalışma durumu, sosyal güvencesin olup olmaması, akrabalık durumu, eğitim durumu, gelir gider düzeyi ile ölçek puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmedi ($p>0,05$) (Tablo 3). Bolat ve arkadaşlarının yaptıkları çalışmasında eğitim seviyesinin yalnızca anne sütü ile beslenme süresini uzattığı bildirilmiştir (8). Gelişmiş ülkelerde annenin eğitim

seviyesi yükseldikçe emzirme süresinin uzadığı, gelişmekte olan ülkelerde ise anne sütünün devamının eğitim seviyesi ile ters orantılı olduğu vurgulanmıştır. Ülkemizde yapılan başka bir çalışmada annelerin eğitim düzeyi yükseldikçe emzirme davranışının olumlu yönde etkilendiği ve emzirme süresini de uzattığı bildirilmiştir (9). Yapılan bir çalışmada; annelerin ek gelir getiren bir işte çalışmalarının anne sütü ve emzirme hakkındaki bilgi düzeylerine olumlu yönde katkı sağladığı bildirilmiştir (10). Literatür incelendiğinde; gelir durumunun annelerin emzirme yeterlilik düzeylerini ve süt verme eğilimlerini etkilemediği bildirilmiştir (11,12). Bu sonuçlar çalışmamız ile benzerlik göstermektedir. Anne sütünün yararları yalnızca anne ve bebek ile sınırlı olmayıp aile ve ülke ekonomisine de katkı sağladığı düşünülmektedir.

Yaptığımız bu çalışmada araştırmaya katılan çiftlerin 'Erişkinlerin Anne Sütü ile İlgili Algı Ölçeği'nden aldıkları toplam puan ortalamasının $125,5\pm 15,7$ olarak bulundu. Eren'in yaptığı çalışmada araştırmaya katılan bireylerin 'Erişkinlerin Anne Sütü ile İlgili Algı Ölçeği'nden aldıkları toplam puan ortalamasının $120,9\pm 16,7$ olarak bulunmuştur (3). Bu sonuç çiftlerin anne sütü ile ilgili algılarının ortalamasının üzerinde olduğunu ancak geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Yapılan bu çalışmada; 'Erişkinlerin Anne Sütü ile İlgili Algı Ölçeği' Cronbach alfa değeri 0,912 olarak bulunmuştur. Eren'in yaptığı çalışmada (2016) ölçeğin Cronbach alfa değeri: 0,930 olarak bulunmuş olup sonucumuz benzerlik göstermektedir (3).

Bu çalışmada; katılımcıların anne sütü alma süreleri ile ölçek puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmedi ($p>0,05$) (Tablo 3). Çalışmamıza katılanların %77,1'i (n: 128) anne sütü ile belirli sürelerde beslenmiş olduğu gözlemlendi. Bu durum anne sütü ile beslenen tüm bireylerin anne sütü ve emzirme hakkında bilgi sahibi olmadığı ile açıklanabilmektedir.

Katılımcıların anne sütü ile ilgili bilgi alma durumları arasında puanlar açısından daha önce anne sütü ve emzirme ile bilgi alanlar ile almayanlar arasında ölçek toplam puan

ortalamalarına göre anlamlı bir farklılık bulunmuş olup (p 0,05); ölçek puan ortalaması anne sütü ile ilgili bilgi alanların almayanlara göre daha yüksek bulunmuştur (Tablo 3). Araştırmaya katılan bireylerin anne sütü ve emzirme konusunda bilgi alanların oranı %34,3 iken; eğitim almayanların oranı %65,7'dir (Tablo 2). Eren'in yaptığı çalışmada katılımcıların anne sütü ile ilgili bilgi alma durumları arasında puanlar açısından anlamlı farklılık saptanmamış olup (3) bizim çalışmamız ile benzerlik göstermemektedir. Yapılan başka bir çalışmada annelerin %62,2'si anne sütü ve emzirme ile ilgili bilgi aldıklarını bildirmiştir (13). Peregrin'in çalışmasında, yetersiz emzirmenin temel nedeninin emzirme hakkında eğitimsizlik olduğunu saptamıştır. Sağlıklı bir emzirme programını teşvik etmek için; eğitim, akran danışmanlığı ve baba desteğinin çok önemli olduğunu bildirmiştir (14).

Çalışmamızda araştırma kapsamına alınan çiftlerin bilgi kaynağı incelendiğinde çoğunluğun sağlık çalışanları (%31,8) ve radyo, tv, internet (%30,4) olduğu bulundu (Tablo 2). Yapılan başka bir çalışmada bireylerin anne sütü ve emzirme konusunda sağlık profesyonellerinden faydalanma sıklığı %24,9 iken; bu sıklık Vefikuluçay ve arkadaşlarının çalışmasında %34,4 olarak bulunmuştur (15,16). Uslu ve ark. (2010) yaptıkları çalışmasında doğum öncesi ve sonrasında annelerin %37,1'inin hiç bilgi almadığı tespit etmiş olup bilgi alan annelerin %48,1'inin sağlık görevlilerinden bilgi edindiği, %14,8'inin yazılı-görsel medya ve internet aracılığı ile bilgi edindiği bildirilmiştir (10). İstanbul ilinde Can ve arkadaşlarının yaptıkları çalışma ile benzerlik göstermektedir (17). Arıkan ve ark. (1997) Erzurum ilinde yaptıkları çalışmalarında sağlık personelinden emzirme konusunda eğitim alan annelerin, bebeklerini daha uzun süre anne sütü ile besledikleri bildirilmiştir (18). Bu sonuçlar çalışmamız ile benzerlik göstermektedir.

Sonuç ve Öneriler

Çalışma sonuçlarımızda; daha önce anne sütü ve emzirme ile bilgi alanlar ile almayanlar arasında ölçek toplam puan ortalamalarına göre anlamlı bir farklılık bulunmuş olup; ölçek puan ortalaması anne sütü ile ilgili bilgi alanların, almayanlara göre daha yüksek bulunmuştur. Cinsiyetin anne sütü ile ilgili algıyı değiştirmede saptanmıştır.

Anne sütünün yararları yalnızca anne ve bebek ile sınırlı değildir. Anne sütü ve emzirme; toplum, çevre ve ülke ekonomisine de sayısız fayda sağlamaktadır. Bu nedenle sağlıklı bir emzirme sürecinin başlatılması ve sürdürülmesinde evlilik öncesi danışmanlık hizmetlerinde anne sütü ve emzirme eğitimin yararlı olacağı, yapılan çalışmalarda emzirmede sosyal desteğin emzirme süresini ve sıklığını artırdığı gösterilmiş olup; anne adaylarına verilen eğitimin baba adaylarına da verilmesi son derecede önemlidir.

İletişim: Hamide Zengin

E-posta: hamideberze@gmail.com

Kaynaklar

1. Ten facts on breastfeeding. (Last updated: August 2017). Available from: <http://www.who.int/topics/breastfeeding/en/>. Erişim Tarihi: 27/05/2019.
2. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2014). 2013 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA). Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, T.C. Kalkınma Bakanlığı ve TÜBİTAK, Ankara, Türkiye. URL: http://www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2013/rapor/TNSA_2013_ana_rapor.pdf.
3. Eren Ö. Erişkinlerin Anne sütü ile algıları. Sakarya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hemşirelik A.D. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya, 2016.
4. Cangöl E, Şahin NH. Emzirmeyi etkileyen faktörler ve emzirme danışmanlığı. Zeynep Kamil Tıp Bülteni 2014;45:100-5.
5. Dyson L, McCormick FM, Renfrew MJ. Interventions for promoting the initiation of breastfeeding. Cochrane Database of Systematic Reviews 2005;2:1-42.
6. Arora S, McJunkin C, Wehrer J, Kuhn P. Major factors influencing breastfeeding rates: Mother's perception of father's attitude and milk supply. Pediatrics 2002;106(5): 67-71.
7. T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü Çocuk, Ergen, Kadın ve Üreme Sağlığı Daire Başkanlığı. Evlilik Öncesi Danışmanlık Rehberi. (2014), Ankara. URL: <https://sbu.saglik.gov.tr/Ekutuphane/kitaplar/Evlili koncesi%20DanismanlikRehberi.pdf> Erişim Tarihi: 22/05/2019
8. Bolat F, Uslu S, Bolat G, Bülbül A, Arslan S, Çelik M, Cömert S, Nuhoğlu A. İlk altı ayda anne sütü ile beslenmeye etki eden faktörler. Çocuk Dergisi 2011;11(1):5-13.
9. Koç GI, Tezcan S. Gebelerin emzirmeye ilişkin tutumları ve emzirme tutumunu etkileyen bazı faktörler. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi 2005;12(2): 1-13.

10. Uslu S, Can E, Özdemir H, Bülbül A. Bir Yenidoğan ünitesinde annelerin anne sütü ile beslenme bilgi düzeyleri. *Çocuk Dergisi* 2010;10(2):82-5. doi:10.5222/j.child.2010.08
11. Küçükkoğlu S, AYTEKİN A, ATEŞEYAN A. Yenidoğan Yoğunbakım ünitesinde bebeği yatan annelerin bebeklerine anne sütü verme eğilimleri ile emzirme öz yeterliliklerinin karşılaştırılması. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi* 2015;4(2):71-8.
12. Bakiler AR, Özgür S, Özer EA. Anne sütü ile beslenmeyi etkileyen faktörler. *Tepecik Eğitim Hastanesi Dergisi* 2005;15(2):111-5.
13. Kılıç TY, Aytaç G. Aydın merkez 5 Nolu Sağlık Ocağı bölgesinde annelerin 0-6 aylık bebek beslenmesi konusundaki bilgi tutum ve davranışları. VIII. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi Diyarbakır, Kongre Kitabı 2002;2: 720-2.
14. Peregrin T. Education, peer counselling and parental support. Three ways to encourage a healthful breastfeeding schedule. *Journal of American Dietetic Association* 2002;102(7):943.
15. Vefikuluçay D. Annelerin doğum sonrası dönemde emzirmeye ilişkin bilgilerinin saptanması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2002.
16. Bayram F. Postpartum dönemdeki annelerin anne sütünün önemi hakkında bilgi düzeylerinin incelenmesi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Afyon, 2006.
17. Can E, Meral C, Süleymanoğlu S, Aydınöz S, Karademir F, Özkaya H, Göçmen I. Bir eğitim hastanesine başvuran annelerde anne sütü ve D vitamini bilincinin değerlendirilmesi. *Çocuk Dergisi* 2008;8:37-9.
18. Arıkan D, Alp H. Erzurum il merkezinde anne sütü verilme oranı, emzirme süresi ve bunları etkileyen faktörler. *Türk Hemşireler Dergisi* 1997;47:11.
19. Puri S, Dhiman A, Bansal S. Premarital health counseling: A must. *Indian J Public Health* 2016; 60: 287-9.
20. Parhizgar O, Esmaelzadeh-Saeieh S, Akbari Kamrani M, Rahimzadeh M, Tehranizadeh M. Effect of Premarital Counseling on Marital Satisfaction. *Shiraz E-Med J.* 2017; 18(5): e44693. doi: 10.5812/semj.44693.
21. Mehroolhassani MH, Yazdi-Feyzabadi V, Rajizadeh A. Evaluation of Pre-Marriage Counseling Program in Iran: A Narrative Review of Structural, Procedural, and Outcome Dimensions. *Evidence Based Health Policy, Management & Economics* 2018; 2(3): 208-25.
22. Mokhtari Zanjani P, Shiri Gheidari P, Mazloomzadeh S, Zaheri F, Roohani M. Educational Needs in Premarital Counseling: Viewpoints of Couples Referring to Health Care Centers in Zanjan. *Preventive Care In Nursing & Midwifery Journal* 2013; 2(2): 57-64.
23. Pourmarzi D, Rimaz S, Khoii M, Razi M. Comparative survey of youth educational needs for mental health promotion in marital life in two stages before and after marriage. *Razi Journal of Medical Sciences* 2013; 19(104): 67-76.
24. Pourmarzi D, Rimaz S, Khoii M, Al-sadat E, Razi M, Shokoohi M. Comparative survey of youth's sexual and reproductive health educational needs in two stages before and after marriage, Tehran 2011. *Razi Journal of Medical Sciences* 2013; 20(106): 30-9 .
25. Pakdaman N, Kolahi A. Couples' Educational Needs Referred to Ershad and Fazel Health Centers of Tehran for Pre-marriage Tests in 2014. *Community Health* 2016; 3(4): 270-7.
26. Rezabeigi Davarani E, Khanjani N, Iranpour A, Mohseni M, Najar Mansoori S. Educational Needs of Couples Attending in Pre-marriage Counseling classes in Health Center of Kerman. *Health-Based Research* 2016; 2(1): 69-80 .
27. Karbasian P, Kalantari F. The determination of young couples educational needs in Yazd. *Tolooebehdasht* 2014; 13(2): 113-27.